

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi

Viite: STM103:00/2018

Tehyn lausunto koskien selvityshenkilöiden raporttia erityishuoltopiirien asemasta sote-uudistuksessa

Tehy pitää selvityshenkilöiden raporttia kokonaisuutena tarkasteltuna hyvänä ja tehtyjä ehdotuksia pääosin kannatettavina. Lausunnossamme tarkastelemme raporttia henkilöstön ja palveluissa vaadittavan osaamisen sekä yhteistyön näkökulmista.

Onko selvityshenkilöiden ehdotus vammaisten henkilöiden sosiaali- ja terveystalvelujen tulevasta organisoitumismallista mielestänne tarkoituksenmukainen?

Tehyn näkemyksen mukaan, erityishuoltopiirien toiminnan siirtäminen maakuntien vastuulle on tarkoituksenmukaista tilanteessa, jossa muutkin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut siirtyvät. Kuitenkin maakunta- ja sote-uudistuksen laajuus ja siirtyvien tehtävien määrä huomioiden, olisi syytä arvioida erikseen, milloin erityishuoltopiirien tehtävien siirto maakunnille olisi järkevää, jotta siirto tapahtuisi palveluiden käyttäjien sekä siirtyvän henkilöstön näkökulmasta hallitulla tavalla.

Raportissa on kuvattu hyvin se, miten eri tavoin erityishuoltopiirit toimivat. Erityishuollossa oleva erityisosaaminen kehitysvammaisten diagnostiikasta, hoidosta ja kuntoutuksesta, on arvokasta. Tämän erityisosaamisen siirtyminen mahdollisiin uusiin sote-liikelaitoksiin, on turvattava. Henkilöstön riittävydestä, erityisosaamisesta, osaamisen ylläpitämisestä ja osaamisen siirtymisestä osaksi uudistuvia organisaatioita on pidettävä huolta uudistusprosessissa. Ainoastaan näin voidaan varmistaa asiakkaiden tarvitsemat laadukkaat palvelut.

Yhdymme selvityshenkilöiden näkemykseen siitä, että vammaisten henkilöiden tulisi voida käyttää valinnan vapauden mukaisesti lähipalveluja, esimerkiksi sosiaali- ja terveyskeskuksia. Kehitysvammahuollon osalta on kuitenkin varmistettava, että sote-keskuksissa ja muissa peruspalveluissa on riittävä perusosaaminen vammaisten erityistarpeiden tunnistamiseksi. Lisäksi tarvitaan kehitysvammaisuuteen liittyvä erityisosaamista ja asiantuntijuutta. Palvelut tulee tuottaa ensisijaisesti lähipalveluina.

Näkemyksemme mukaan maakuntien rajat ylittävä yhteistyö vaativimmissa ja erityisosaamista vaativissa palveluissa on tulevaisuudessa välttämätöntä. Selvitysraportissa esitettyjen yhteistoiminta-alueille muodostettavien, välitöntä asiakaspalvelua tuottavien osaamis- ja resurssikeskusten rooli ja tehtävät jäivät kuitenkin sisällöllisesti avoimeksi. Niiden roolia ja tarkoitusta tulisi selkeyttää.

Onko selvityshenkilöiden ehdotus ruotsinkielisten vammaisten henkilöiden sosiaali- ja terveystalvelujen tulevasta organisoitumismallista mielestänne tarkoituksenmukainen?

Pidämme tärkeänä ruotsinkielisten lähipalveluiden turvaamista. Riittävän väestöpohjan varmistamiseksi ruotsinkielisten vaativien erityispalveluiden keskittäminen yhden maakunnan liikelaitoksen ylläpitämälle osaamis- ja resurssikeskukselle on tarkoituksenmukaista. Tällöin Kårkullan toiminta voisi säilyä kokonaisuutena, jonka osaamista tulee edelleen kehittää vastaamaan laajasti vammaispalveluiden tarpeita.

Onko selvityshenkilöiden arvio ehdotetun organisoitumismallin kustannus- ja henkilöstövaikutuksista mielestänne realistinen?

Henkilöstövaikutusten arviointi raportissa oli niukkaa. Ehdotetussa mallissa erityishuoltopiireissä oleva erityisosaaminen tulisi osaksi lähipalveluita. Muutoksen toteuttaminen esitetystä muodosta vaikuttaa henkilöstön

työnkuviin ja työssäkäyntialueiden mahdolliseen laajentumiseen. Työyhteisöjen hajoaminen on voi aiheuttaa moniammattilliseen yhteiseen osaamiseen liittyvän osaamisen ja hiljaisen tiedon katoamista. Muutoksen läpivienti edellyttää henkilöstön ja heidän esimiestensä tiivistä mukanaoloa muutoksen tekemisessä. Suurimmat kustannukset syntyvät, jos erityishuoltopiirien vahva osaaminen katoaa ja muutokseen pettyneet työntekijät siirtyvät mahdollisesti kokonaan alan ulkopuolelle.

Onko selvityshenkilöiden ehdotus rikoksesta tuomitsematta jätettyjen kehitysvammaisten henkilöiden hoidon ja kuntoutuksen järjestämisestä tulevaisuudessa mielestänne tarkoituksenmukainen?

Tuomitsematta jätettyjen kehitysvammaisten hoidon ja kuntoutuksen keskittäminen kahteen osaamiskeskukseen on kannatettava ehdotus. Kyse on pienestä ryhmästä, joka tarvitsee vaativaa erityisosaamista. TAYSin ja Vaalijalan yksiköillä on pitkä kokemus rikoksesta tuomitsematta jätettyjen kehitysvammaisten hoidosta ja kuntoutuksesta sekä myös tutkimus- ja kehittämistoiminnasta, joten tätä osaamista on järkevää jatkossakin hyödyntää.

Onko selvityshenkilöiden vammaisten henkilöiden perusopetusta koskeva ehdotus mielestänne tarkoituksenmukainen?

Perusopetuksen järjestäminen on kaikkien lasten osalta kuntien tehtävä. Lisäksi pidämme tärkeänä toimivaa monialaista yhteistyötä koulun, terveydenhuollon, oppilashuollon ja vammaispalvelujen kesken.

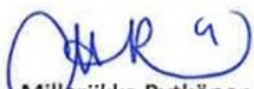
Mitä muuta haluaisitte tuoda esille selvityshenkilöiden ehdotukseen liittyen?

Pidämme hyvänä, että raportissa on kiinnitetty huomiota erilaisiin raja- ja yhdyspintoihin. Yhteistyötä ja tiedonkulkua sosiaali- ja terveydenhuollon välillä tulisi sujuvoittaa nykyisestä, kuten myös yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja opetustoimen kanssa, jotta palvelut tukisivat oikea-aikaisuutta ja olisivat mahdollisimman yksilöllisiä. Tärkeätä on myös, että palvelut jalkautuvat arkeen ja arjen toimintoihin.

Erityisesti niiden kehitysvammaisten henkilöiden kohdalla, joilla on selviytymisessä monen osa-alueen haasteita (esim. kontaktit lasten- /nuorisopsykiatriseen hoitoon, lastensuojeluun, vammaispalveluihin, erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuoltoon) tulisi palveluiden yhteensovittaminen olla saumatonta ja vastuut selkeitä. Erityishuoltopiirien henkilöstön lisäksi pidämme tärkeänä erityishuoltopiirin palveluita käyttäneiden asiakkaiden ja heidän omaistensa osallisuuden huomioiminen muutoksen valmistelussa.

Tehyn lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet Tehyn yhteistyöjäsenjärjestöistä Suomen sairaanhoitajaliitto, Suomen Bioanalyttikoliitto, Suomen Kätilöliitto*, Suomen Mielenterveyshoitoalan Liitto, Suomen Röntgenhoitajaliitto* ja Suun terveydenhoidon ammattiliitto. Lisäksi valmisteluun on osallistunut Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys. Osallistuneiden näkemykset on huomioitu lausunnossa.

Helsinki 1.10.2018

Millariikka Rytönen
puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
johtaja
Tehy ry

*lisätty Suomen Kätilöliitto ja Suomen Röntgenhoitajaliitto

Lisätietoja: Kirsi Markkanen, kehittämispäällikkö, kirsi.markkanen@tehy.fi